

RO 2024/5

Is een vereffenaar persoonlijk aansprakelijk voor schade van een schuldeiser van een ontbonden stichting die is ontstaan door het nalaten van de vereffening?

Rb. Gelderland 01-11-2023, ECLI:NL:RBGEL:2023:5895

Instantie	Rechtbank Gelderland
Datum	1 november 2023
Magistraten	Mr. M. Engelbert-Clarenbeek
Zaaknummer	10361396
JCDI	JCDI:ADS942738:1
Vakgebied(en)	Invordering / Aansprakelijkheid Ondernemingsrecht / Rechtspersonenrecht
Brondocumenten	ECLI:NL:RBGEL:2023:5895, Uitspraak, Rechtbank Gelderland, 01-11-2023
Wetingang	Art. 2:23c lid 1, 2:19 lid 4, 2:23a lid 1, 2:23a lid 4, 2:23c lid 4, 6:162 BW

Essentie

Bestuursaansprakelijkheid vereffenaar.

Aansprakelijkheid vereffenaar op grond van onrechtmatige daad; onrechtmatigheid nalaten vereffening? Nalaten vereffening geen reden voor omkering bewijslast? Verzwaarde motiveringsplicht vereffenaar bij verweer tegen vordering van schuldeiser?

Samenvatting

De stichting in kwestie is uitgeschreven uit het handelsregister wegens gebrek aan baten. Tot dat moment stonden drie bestuurders ingeschreven als bestuurders, waaronder [gedaagde 1] en [gedaagde 2]. Een schuldeiser van de stichting heeft in een eerdere procedure een verzoek ingediend om de vereffening van de stichting te heropenen. Dit verzoek werd toegewezen; de schuldeiser had voldoende aannemelijk gemaakt dat de stichting op het moment van ontbinding rechthebbende was op een aantal geregistreerde octrooien. Volgens de rechtbank zou de vereffening gelegenheid bieden dit te onderzoeken en benoemde zij de voormalige bestuurders als vereffenaars. De schuldeiser heeft vervolgens de gedaagden meermaals schriftelijk verzocht de vereffening op te pakken en, bij het uitblijven daarvan, hen aansprakelijk gesteld voor de schade die wegens het niet vereffenen ontstaat.

Rb.: De schuldeiser vordert bij de rechtbank hoofdelijke veroordeling van gedaagden tot betaling van haar vordering met kosten. De schuldeiser baseert haar vordering op twee grondslagen; onrechtmatige daad dan wel bestuursaansprakelijkheid. Ten aanzien van de eerste grondslag stelt de rechtbank vast dat gedaagden hebben nagelaten invulling te geven aan hun wettelijke taak als vereffenaar. Dit nalaten zou als onrechtmatige daad aangemerkt kunnen worden, maar leidt niet tot toewijzing van de vordering op grond van onrechtmatige daad. Volgens de rechtbank is niet gebleken dat schade bij de schuldeiser is ontstaan. De schuldeiser heeft

niet (voldoende) onderbouwd dat bij vereffening of faillissement van de stichting haar vordering (gedeeltelijk) betaald had kunnen worden. De rechtbank is niet overtuigd van het standpunt van de schuldeiser dat omkering van de bewijslast (die als hoofdregel bij de eisende partij ligt) gerechtvaardigd is. Wel rust een op de vereffenaar een verzwaarde motiveringsplicht waaraan in deze zaak wordt voldaan. Ten aanzien van de tweede grondslag (bestuursaansprakelijkheid) oordeelt de rechtbank dat niet is gebleken dat gedaagden een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt in de hoedanigheid van bestuurder. De verwijten van de schuldeiser aan de gedaagden als vereffenaar kunnen niet leiden tot bestuursaansprakelijkheid.

Verwant oordeel

Zie ook:

- HR 18 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3636;
- Hof Arnhem-Leeuwarden 21 juli 2020, ECLI:NL:GH ARL:2020:5748, *RI* 2020/79;
- Rb. Arnhem 17 mei 2006, *JOR* 2006/202;
- Rb. Rotterdam 27 februari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:2100;
- *Asser/Kroeze 2-I* 2021/412, 412 Bevoegdheden, plichten en aansprakelijkheid vereffenaars, M.J. Kroeze.

Wenk

Centraal staan de verwoede pogingen van een schuldeiser om zijn vordering op een stichting voldaan te krijgen. De stichting, voorheen actief met het beheren van licentierechten en ontwikkelen van software, is met toepassing van art. 2:19 lid 4 BW uitschreven bij de Kamer van Koophandel wegens een gebrek van baten (de turbo-liquidatie). De schuldeiser heeft het hier niet bij laten zitten en heeft een verzoek ex art. 2:23c lid 1 BW ingediend strekkende tot heropening van de vereffening. Dit verzoek was door de rechtbank toegewezen. Vast was komen te staan dat de stichting op het moment van ontbinding rechthebbende was tot een aantal geregistreerde octrooien en patenten die mogelijk een bepaalde waarde zouden vertegenwoordigen. Volgens de rechtbank was nader onderzoek nodig dat tijdens de vereffening zou kunnen plaatsvinden. De bestuurders - die door de rechtbank tegen wil en dank als vereffenaars zijn benoemd - worden door de schuldeiser aangespoord de vereffening op te pakken. De vordering van de schuldeiser blijft echter nog steeds onbetaald waarna zij wederom een gerechtelijke procedure start; de schuldeiser vordert op grond van onrechtmatige daad en bestuursaansprakelijkheid hoofdelijke veroordeling van de gedaagden tot betaling van de vordering met rente en kosten.

Volgens de rechtbank kan het nalaten van de wettelijke vereffeningstaak aangemerkt worden als een onrechtmatige daad, maar strandt deze vordering omdat de schuldeiser onvoldoende heeft onderbouwd dat sprake is van schade. Niet is gebleken dat de schuldeiser bij vereffening of faillissement (gedeeltelijke) betaling van de vordering tegemoet zou zien. Met deze redenering volgt de rechtbank bestaande rechtspraak (Rb. Arnhem 17 mei 2006, zie onder 4 hiervoor). Een (mogelijke) schending van de wettelijke vereffeningstaak leidt niet tot een omkering van de bewijslast, maar - gelet op kortgezegd de informatievoorsprong van de vereffenaars - tot een zwaardere motiveringsplicht bij verweer. Volgens de rechtbank is daaraan voldaan en lijkt zij van overtuiging dat de octrooien en patenten geen waarde hebben. Zij wijst op de onderbouwing van gedaagden dat deze verlopen zijn doordat de kosten voor instandhouding niet zijn betaald en de praktijk geen behoefte had aan de technische uitvindingen.

De vordering op grond van bestuurdersaansprakelijkheid strandt evenzeer. Het is echter twijfelachtig of de rechtbank daarbij de juiste motivering hanteert. Volgens haar moeten de gedaagden in hoedanigheid van bestuurder - en niet als vereffenaar - van de stichting een persoonlijk ernstig verwijt gemaakt worden. Daarmee miskent de rechtbank art. 2:23a lid 1 BW: de vereffenaar heeft, tenzij de statuten anders bepalen, dezelfde bevoegdheden, plichten *en aansprakelijkheid* als een bestuurder, voor zover deze verenigbaar zijn met zijn taak als vereffenaar. Het feit dat gedaagden door de rechtbank Arnhem zijn benoemd, doet naar mijn mening hier niet aan af. Het ligt overigens niet voor de hand dat toepassing van art. 2:23a lid 1 BW tot een andere uitkomst had geleid, daarvoor zijn de geschetste verwijten aan het adres van de gedaagden niet ernstig genoeg.

Hoe nu verder? De vereffenaars zijn opgezadeld met een vereffening terwijl de patenten en octrooien redelijkerwijs gezien geen waarde vertegenwoordigen en geen vermogen te vereffenen is om de schulden te voldoen. Het aanvragen van faillissement op grond van art. 2:23a lid 4 BW is geen optie want dat veronderstelt de aanwezigheid van een bate. Wederom toepassing van art. 2:19 lid 4 BW en uitschrijving van de stichting wegens gebrek aan baten eveneens niet, nu deze bevoegdheid volgens de wettekst specifiek is voorbehouden aan het bestuur. Het ligt voor de hand dat de vereffenaars de "reguliere" ontbindingsprocedure van art. 2:23b leden 4 en 5 BW volgen waaronder het opstellen en deponeren van de rekening en verantwoording (met onderbouwing dat de patenten en octrooien geen waarde vertegenwoordigen), plaatsen van een aankondiging in een landelijk dagblad en inachtneming van de tweemaandelijks verzetstermijn. Eventueel verzet van de schuldeiser acht ik weinig kansrijk gelet op de onderhavige uitspraak. Uitschrijving bij de Kamer van Koophandel vindt plaats na verkrijging van de akte van non-verzet met toepassing van art. 2:23b lid 9 BW jo. art. 2:19 lid 6 BW en nadat de vereffenaars hebben geconstateerd dat (nog steeds) geen sprake is van een bate.

Op 1 november 2023 is de Tijdelijke Wet Transparantie Turboliquidatie van kracht geworden en gelden extra verplichtingen voor het bestuur bij toepassing van een turboliquidatie. Daarmee wordt onder meer transparantie - waaraan het de schuldeiser ontbrak - beoogd. Niet alleen is het bestuur gehouden bepaalde informatie te deponeren bij de Kamer van Koophandel, ook moeten individuele schuldeisers op de hoogte worden gesteld van de turboliquidatie.

J.B.H. Greijdanus

Partij(en)

Vonnisin de zaak van

[Eisende partij], gemachtigde: mr. M. Blok,

tegen

1. [Gedaagde 1],
2. [Gedaagde 2],

gedaagde partijen, gemachtigde: mr. H.J.F. Dullemond.

Uitspraak

Rechtbank, locatie Apeldoorn:

1. De procedure

1.1.

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het tussenvonnissen van 3 mei 2023 en de processtukken die daarin genoemd zijn,
- de brief van de kant van [eisende partij] van 8 juni 2023, met de producties 7 tot en met 10,
- de mondelinge behandeling van 27 juni 2023, waarvan door de griffier aantekeningen zijn gemaakt,
- de akte van [eisende partij]
- de akte van [gedaagde partijen]

1.2.

Ten slotte is vonnis bepaald.

2. De feiten

2.1.

De stichting [stichting]' (hierna: de Stichting) is opgericht in mei 2010. In het register van de Kamer van Koophandel zijn laatstelijk als bestuurders geregistreerd: [gedaagde 1], [gedaagde 2] (echtgenote van [gedaagde 1]) en [betrokkene].

De beschrijving van de activiteiten van de Stichting luidt:

“Lease van niet-financiële immateriële activa. Het beheren van licentie rechten en ontwikkelen van software.”

2.2.

Bij arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 28 mei 2019 is de Stichting onder meer veroordeeld tot betaling van € 6.371,51 met rente en (proces)kosten aan [eisende partij].

2.3.

Op 22 juli 2019 is in het register van de Kamer van Koophandel opgenomen dat de Stichting is opgehouden te bestaan met ingang van 8 juli 2019, omdat geen bekende baten meer aanwezig zijn.

2.4.

[Eisende partij] heeft bij deze rechtbank (zittingsplaats Arnhem) een verzoek ingediend om de vereffening van de Stichting te heropenen. Bij beschikking van 21 september 2022 heeft de rechtbank dit verzoek toegewezen, met benoeming van de bestuurders [gedaagde 1], [betrokkene] en [gedaagde 1] - [gedaagde 2] tot vereffenaars.

In de beschikking staat de volgende overweging, waarin de Stichting is aangeduid met [stichting]:

“(…) Vast staat dat [eisende partij] (...) als schuldeiser van [stichting] kan worden aangemerkt, zodat in die zin aan de in artikel 2:23c lid 1 BW vermelde eis voor heropening van de vereffening is voldaan. Daarnaast geldt ten aanzien van het bestaan van een bate dat [eisende partij] voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat [stichting] op het moment van ontbinding rechthebbende was op een aantal geregistreerde octrooien. [Stichting] heeft dit ook niet betwist. Op grond van de stellingen van [stichting] kan niet worden aangenomen dat de octrooien geen enkele waarde meer vertegenwoordigen. Om dit te kunnen vaststellen is nader onderzoek nodig, welk onderzoek in het kader van de vereffening kan plaatsvinden en waarbij openheid van

zaken over de omvang, de samenstelling en het verloop van het vermogen van [stichting] in de aanloop naar de ontbinding kan worden verkregen. (...)”.

2.5.

[Eisende partij] heeft [gedaagde partijen] bij brieven van 27 september 2022 en 6 januari 2023 verzocht de vereffening ter hand te nemen en, bij het uitblijven daarvan, hen aansprakelijk gesteld voor de schade die wegens het niet vereffenen ontstaat, bestaande uit het onbetaald blijven van de vordering, zoals toegewezen door het gerechtshof. In de brief van 6 januari 2023 wordt [gedaagde partijen] gesommeerd tot betaling van € 13.516,95 aan hoofdsom, wettelijke rente, proceskosten met rente en nakosten.

2.6.

Namens [eisende partij] is conservatoir beslag gelegd op de woning van [gedaagde partijen]

3. Het geschil

3.1.

[Eisende partij] vordert - samengevat - hoofdelijke veroordeling van [gedaagde partijen] tot betaling van € 13.516,95, vermeerderd met rente en (proces)kosten.

3.2.

[Gedaagde partijen] voert verweer. [Gedaagde partijen] concludeert tot niet-ontvankelijkheid van [eisende partij], dan wel tot afwijzing van de vorderingen van [eisende partij], met uitvoerbaar bij voorraad te verklaren veroordeling van [eisende partij] in de kosten van deze procedure en de nakosten.

3.3.

Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover nodig, nader ingegaan.

4. De beoordeling

4.1.

[Eisende partij] baseert de vordering op twee grondslagen, namelijk een onrechtmatige daad dan wel bestuurdersaansprakelijkheid. De onrechtmatige daad zou daaruit bestaan, dat [gedaagde partijen] zijn taak als vereffenaar in strijd met zijn wettelijke plicht niet heeft uitgevoerd door het vermogen van de stichting niet te vereffenen en de vordering van [eisende partij] niet uit het vermogen van de Stichting te voldoen, waardoor schade is ontstaan voor [eisende partij].

4.2.

De stelling van [eisende partij] impliceert, dat bij een juiste uitoefening van de taak, de vordering van [eisende partij] wél voldaan zou zijn. Hiervoor is echter geen enkele onderbouwing gegeven. [Eisende partij] wijst op de overweging van het Gerechtshof, die hierboven onder 2.4 is geciteerd. Anders dan [eisende partij] kennelijk meent, is daarin niet te lezen dat de Stichting (toereikend) vermogen heeft, maar slechts dat bij een vereffening onderzocht kan worden of de octrooien die de Stichting bezit (nog) enige waarde vertegenwoordigen en openheid kan worden verkregen over de financiële situatie van de Stichting. De uitkomst van zo'n onderzoek is daarmee uiteraard niet op voorhand gegeven.

4.3.

Volgens het vierde lid van artikel 2:23a BW is de vereffenaar verplicht om aangifte te doen tot faillietverklaring als hem blijkt dat de schulden de baten vermoedelijk zullen overtreffen. Vast staat dat [gedaagde partijen] dat niet heeft gedaan. [Gedaagde partijen] heeft als vereffenaar geen rekening en verantwoording opgesteld of op andere wijze invulling gegeven aan de taak van een door de rechtbank benoemd vereffenaar. Dit handelen in strijd met de wettelijke verplichtingen zou kunnen worden aangemerkt als onrechtmatige daad van [gedaagde partijen]. Dit leidt echter niet meteen tot toewijzing van de vordering. Immers, daarvoor is ook nodig dat door de onrechtmatige daad schade is ontstaan. [Eisende partij] heeft niet (voldoende) onderbouwd dat dit het geval is. Immers, dat bij vereffening of faillissement de Stichting zou zijn gebleken dat de vordering van [eisende partij] - al dan niet volledig - betaald had kunnen worden, blijkt nergens uit. Integendeel, [gedaagde 1] heeft onderbouwd dat de octrooien en patenten verlopen zijn doordat de kosten voor instandhouding niet zijn betaald en de praktijk geen behoefte had aan de technische uitvindingen en heeft verder onweersproken gesteld dat er een rechterlijke veroordeling ligt op grond waarvan de Stichting aan een Amerikaans bedrijf ongeveer € 120.000,- dient te betalen.

4.4.

[Eisende partij] bepleit dat de bewijslast voor causaal verband en schade zou moeten worden omgekeerd, zodanig dat de vereffenaar moet aantonen dat er geen mogelijkheid is om te betalen. Dit standpunt kan niet worden gevolgd. Voor een volledige omkering van de bewijslast is geen aanleiding.

Bij een vordering uit onrechtmatige daad rust de bewijslast van de stelling dát zich zo'n daad heeft voorgedaan en dat daardoor schade is ontstaan op de eisende partij. Wanneer het, zoals hier, gaat om een onrechtmatige daad die bestaat uit het niet voldoen aan de wettelijke verplichtingen van een vereffenaar, en waarbij de informatie die bij het wél voldoen aan die verplichting aanwezig zou zijn geweest voornamelijk bij de vereffenaar berust, kunnen er wel redenen zijn voor een verzwaarde motiveringsplicht voor degene die zich tegen de stellingen verweert. Er mag verwacht worden dat de vereffenaar de informatie verschaft die in zijn domein ligt en die een aanknopingspunt kunnen vormen voor eventuele bewijslevering. [Gedaagde partijen] heeft daaraan echter voldaan. Er is informatie verschaft over de octrooien en de bankrekening van de Stichting. Dat er meer of andere informatie aanwezig zou (moeten) zijn is door [eisende partij] niet onderbouwd.

Deze grondslag leidt dan ook niet tot toewijzing van de vordering.

4.5.

De tweede grondslag, die ter zitting is aangevuld, betreft bestuurders-aansprakelijkheid. Algemeen bekend zal zijn, dat in beginsel alleen een rechtspersoon zelf aansprakelijk is voor haar schulden. Voor persoonlijke aansprakelijkheid van een bestuurder naast de rechtspersoon kan, volgens vaste rechtspraak aanleiding bestaan indien de bestuurder heeft bewerkstelligd of toegelaten dat de rechtspersoon zijn wettelijke of contractuele verplichtingen niet nakomt en daardoor aan de wederpartij schade berokkent, terwijl dit handelen of nalaten ten opzichte van de schuldeiser in de gegeven omstandigheden zodanig onzorgvuldig is dat hem daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt. Het antwoord op de vraag of de bestuurder persoonlijk een ernstig verwijt kan worden gemaakt, is dan afhankelijk van de aard en ernst van de normschending en de overige omstandigheden van het geval, de aard van de door de rechtspersoon uitgevoerde activiteiten, de in het algemeen daaruit voortvloeiende risico's, de gegevens waarover de bestuurder beschikte en behoorde te beschikken ten tijde van de hem verweten beslissingen of gedragingen, alsmede het inzicht en de zorgvuldigheid die mogen worden verwacht van een bestuurder die voor zijn taak is berekend en deze nauwgezet vervult. Op zichzelf is voor onrechtmatig handelen van de bestuurder in persoon niet voldoende dat hij er niet op toeziet dat de rechtspersoon tijdig haar financiële verplichtingen nakomt. Er moet bijvoorbeeld sprake zijn van betalingsonwil of het bewust bewerkstelligen van een toestand die betaling van een schuld verhindert, zoals het leeghalen van de vennootschap en overdracht van activa. Van een voldoende ernstig verwijt zal in ieder geval sprake zijn als komt vast te staan dat de door de bestuurder

bewerkstelligde of toegelaten handelwijze van de vennootschap tot gevolg zou hebben dat deze haar verplichtingen niet zou nakomen en ook geen verhaal zou bieden voor de als gevolg daarvan optredende schade.

4.6.

Dat aan [gedaagde partijen] in de hoedanigheid van bestuurder van de Stichting een dergelijk persoonlijk ernstig verwijt gemaakt zou kunnen worden is door [eisende partij] niet gesteld. [Eisende partij] verwijt [gedaagde partijen] tekortkomingen in de hoedanigheid als vereffenaar. Dit betreft echter het hiervoor besproken onrechtmatig handelen en leidt niet tot bestuurdersaansprakelijkheid. Ook op deze grondslag bestaat er dus geen reden voor toewijzing van de vordering.

4.7.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de vorderingen van [eisende partij] afgewezen zullen worden. [Eisende partij] zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten en nakosten, die aan de zijde van [gedaagde partijen] tot en met vandaag worden vastgesteld op € 792,00 aan salaris gemachtigde en worden begroot op € 132,00 plus eventuele betekeningkosten aan nakosten.

5. De beslissing

5.1.

wijst de vordering af.

5.2.

veroordeelt [eisende partij] in de proceskosten, inclusief nakosten, die aan de zijde van [gedaagde partijen] tot en met vandaag worden vastgesteld op € 792,00 aan proceskosten en begroot op € 132,00 aan nakosten, te vermeerderen met de exploitkosten als betekening heeft plaatsgevonden.

5.3.

verklaart de veroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. M. Engelbert-Clarenbeek en in het openbaar uitgesproken op 1 november 2023.